
МЕНЕДЖМЕНТ

ОТРИМАНО:

20 Жовтня 2022

ПРИЙНЯТО:

20 Листопада 2022

ВИПУСК:

20 Грудня 2022

УДК : 005.332.4:[338.43:636]:
[327.5:355.01](477:470)"2022"

DOI 10.26661/2522-1566/2022-4/22-06

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Перегуда Юлія Андріївна

*к. геогр. н., докторант кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, доцент кафедри глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, доцент кафедри організації туристичної діяльності ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
м. Київ, Україна
ORCID ID : 0000-0002-1434-2509*

Email автора для листування: julia_pereguda@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо ідентифікації факторів впливу на конкурентоспроможність продукції українського тваринництва в умовах російської військової агресії. Доведено, що галузь тваринництва в Україні та її підприємства мають збільшити гнучкість та адаптивність з точки зору забезпечення конкурентоспроможності власної продукції з врахуванням змін ведення фінансово-господарської діяльності під впливом факторів, які породжені російською військовою агресією. **Метою** статті є формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії. **Методологія:** використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: методи літературного аналізу та оберненого семантичного графічного аналізу для визначення сутності терміну «фактор конкурентоспроможності продукції підприємств тваринництва»; методи логічного узагальнення та наукової абстракції для визначення класифікаційних ознак факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії; методи системного аналізу і синтезу для формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті. У статті використано системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії. **Результати:** сформована сукупність ключових негативних та позитивних факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії на мікро-, мезо-, макро-, метарівнях.

Ключові слова: конкурентоспроможність, підприємства тваринництва, продукція тваринництва, російська військова агресія, фактори впливу.

JEL Classification: O13, Q10.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах війни українська економічна система та її складові перебувають під впливом значної кількості, переважно негативних факторів. Ситуація на ринках збуту продукції та в межах здійснення експортно-імпоротної діяльності динамічно змінюється. Критичне збільшення військових ризиків, обмеження енергопостачання, падіння платоспроможного попиту, деформація ринку праці через мобілізацію, внутрішню міграцію та еміграцію, логістичні проблеми, зростання вартості сировини, матеріалів та комплектуючих вимагають від українських виробників різних секторів економіки швидкої зміни стратегій розвитку, адаптацію та гнучкості до умов здійснення фінансово-господарської діяльності, які значно змінились.

В наведених умовах особливого значення набуває тваринництво, що є базисом забезпечення економічної та національної безпеки України. Тваринництво у передвоєнний час мало суттєві проблеми у розвитку, що не дозволяло у повній мірі реалізувати економіко-соціальний потенціал галузі економіки, а також можливості для збільшення експортної діяльності. Воєнний розвиток значно ускладнює здійснення фінансово-господарської діяльності підприємств галузі тваринництва та вимагає пошуку нових шляхів протидії факторам негативного впливу і забезпечення довгострокового стабільного розвитку.

Особливого значення для галузі тваринництва в Україні та виробників продукції тваринництва набуває забезпечення власної конкурентоспроможності, що вимагає ідентифікації факторів впливу на конкурентоспроможність та пошуку нових шляхів розвитку з врахуванням виявлених факторів. При цьому критично важливим є дослідження конкурентоспроможності продукції тваринництва, як на вітчизняному, так і на закордонних ринках збуту. Наведене вимагає проведення наукових розвідок та формування відповідних практичних рекомендацій, що і обумовило актуальність проведення дослідження.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика дослідження конкурентоспроможності продукції тваринництва знаходиться у фокусі уваги українських та іноземних вчених, що дозволяє виявити три напрями проведення наукових робіт:

- дослідження конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в Україні та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, що стосується і виробників продукції тваринництва. У цьому напрямі можливо виділити роботи наступних вчених: М.А. Місевича, В.М. Ходаківського, Г.В. Циганенко [1]; М.Й. Маліка та О.А. Нужної [2]; О.А. Стахіва та Т.Л. Адамчук [3] та ін.;

- дослідження конкурентоспроможності сфери тваринництва закордонними вченими, у тому числі конкурентоспроможності виробників і продукції, результати яких можуть використати українські науковці та підприємства. У цьому напрямі можливо виділити роботи наступних вчених: Й. Падро, О. Касторени, А. Мілтона [4]; М. Залі [5]; А.Е.П. Бріто, А. де Джезус Еспінози, К.П.К. Горділло [6] та ін.;

- дослідження конкурентоспроможності українських підприємств галузі тваринництва та конкурентоспроможності продукції тваринництва на вітчизняному та закордонних ринках. У цьому напрямі можливо виділити роботи наступних вчених: О.А. Бужина [7]; М.М. Ільчука [8]; М.В. Місюка [9] та ін.

Не зважаючи на значний науковий доробок щодо вирішення проблем дослідження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників з галузі тваринництва та їх продукції на внутрішньому і зовнішніх ринках збуту, нові умови здійснення фінансово-господарської і комерційної діяльності, які породжені військовою агресією Росії проти України, потребують проведення нових наукових досліджень та ідентифікації факторів

впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва українських підприємств в межах зміни ними стратегій розвитку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою проведення дослідження виступає формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії.

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: методи літературного аналізу та оберненого семантичного графічного аналізу для визначення сутності терміну «фактор конкурентоспроможності продукції підприємств тваринництва»; методи логічного узагальнення та наукової абстракції для визначення класифікаційних ознак факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії; методи системного аналізу і синтезу для формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті.

Методологія дослідження спирається на системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики формування сукупності факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Тваринництво в Україні має системні проблеми, що знайшло своє відображення у зменшенні частки галузі у ВВП країни за період з 2013 року до 2021 року на 1,45 % з 2,98 % у 2013 році до 1,53 % у 2021 році [10; 11]. Також за період з 2013 року до 2021 року зменшилась частка тваринництва у сільському господарстві країни з 34,28 % до 14,44 % (-19,84%) та чотири роки з дев'ятьох (2013, 2014, 2020, 2021 роки) було від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі продукцією тваринництва [10; 11; 12]. Наведена ситуація була викликана зменшенням конкурентоспроможності продукції тваринництва та безпосередньо підприємств галузі тваринництва на внутрішньому та зовнішніх ринках збуту продукції і наявністю факторів, що знижували конкурентоспроможність у тваринництві в Україні.

Враховуючі існуючі проблеми галузі тваринництва в Україні з конкурентоспроможністю, російська військова агресія збільшила та примножила проблематику ведення бізнесу у галузі. Згідно даних ГО «Центр «Розвиток Корпоративної Соціальної Відповідальності» в Україні, станом на кінець серпня 2022 року, тільки 12,4 % підприємств не змінили або збільшили обсяги виробництва [13]. Подібна ситуація є і у підприємств тваринництва, які, враховуючи специфіку виробничої діяльності, не можуть, у більшості, здійснити релокацію і страждають від ведення військових дій та окупації (Південь та Схід України). Наразі сукупність факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва виробників з України змінилась, що потребує їх ідентифікації та використання у фінансово-господарській і комерційній діяльності суб'єктів господарювання галузі.

Проведення дослідження вимагає визначення сутності терміну «фактор конкурентоспроможності продукції підприємств тваринництва», що можливо досягти за допомогою оберненого семантичного графічного аналізу (рис. 1).

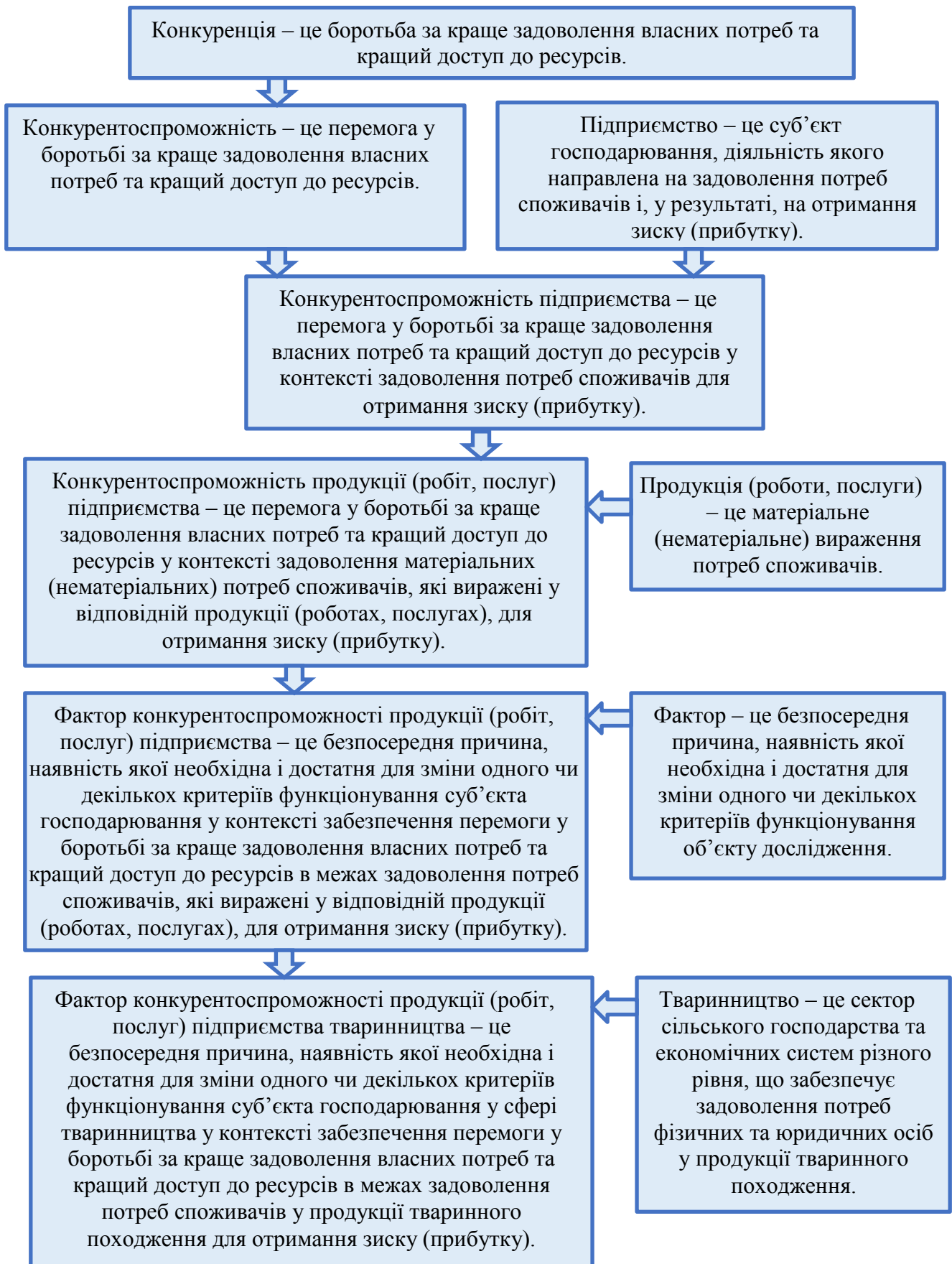

Рис. 1. Визначення сутності терміну «фактор конкурентоспроможності продукції підприємств тваринництва»

Джерело: систематизовано автором за даними [1, с. 20; 3, с. 361-362; 14; 15, с. 64].

Таким чином, фактори конкурентоспроможності мають вплив на функціонування підприємств тваринництва та взаємодію між підприємствами тваринництва і споживачами в межах виробництва та збуту продукції тваринництва. Саме фактори визначають адаптивність підприємства та його продукції до вимог ринку і споживачів та виступають однією з ключових складових отримання зиску (прибутку) суб'єктом господарювання.

Наголошуємо на наявності факторів позитивного та негативного впливу на конкурентоспроможність продукції підприємств тваринництва. Також, використовуючи напрацювання Й. Падро, О. Касторени, А. Мілтона [4] можемо виділити фактори чотирьох рівнів впливу на конкурентоспроможність продукції підприємств тваринництва:

- мікрорівень – фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції підприємства тваринництва, які сформувались на підприємстві та є внутрішніми по відношенню до суб'єкта підприємницької діяльності. Наведені фактори є ключовими, оскільки позитивні фактори мікрорівня виступають компенсаторами для негативних факторів інших рівнів;

- мезорівень - фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції підприємства тваринництва, які сформувались на рівні галузі або окремого регіону (території) країни, де суб'єкт господарювання здійснює власну фінансово-господарську діяльність;

- макрорівень - фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції підприємства тваринництва, які сформувались на рівні окремої країни, де суб'єкт господарювання здійснює власну фінансово-господарську діяльність;

- метарівень - фактори, що впливають на конкурентоспроможність продукції підприємства тваринництва, які сформувались на міжнародних та світових ринках збуту продукції тваринництва.

Наголошуємо, що всі чотири рівня факторів впливають на всі підприємства тваринництва та їх продукції в не залежності від їх розмірів та ведення зовнішньоекономічної діяльності. Навіть малі підприємства тваринництва, що не здійснюють експортно-імпортової діяльності, відчувають опосередкований вплив факторів метарівня через реакцію на них національного та регіональних ринків продукції тваринництва, підприємств - конкурентів, підприємств-контрагентів, споживачів, органів державної влади та місцевого самоврядування.

Розкриємо ключові позитивні та негативні фактори впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії за визначеними рівнями.

До головних позитивних факторів мікрорівня, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: зниження рівня оплат праці та зростання пропозиції робочої сили на ринку праці, що збільшує лояльність працівників та зменшує їх вимоги по оплаті праці; зменшення витрат на виконання податкових зобов'язань через пільговий період оподаткування в Україні; зростання можливостей щодо залучення кредитних та грантових грошових ресурсів, а також для започаткування або розвитку експортної діяльності; зниження витрат через зниження рівня адміністративного тиску на бізнес в Україні.

До головних негативних факторів мікрорівня, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: втрата повністю або частково бізнесу через військові загрози; проблеми з постачанням електроенергії; втрата фахівців через мобілізацію, внутрішню міграцію, еміграцію; зростання витрат на забезпечення безпеки підприємства і працівників; зниження та критичні зміни попиту через зниження доходів і зміни вподобань населення країни; зростання логістичних витрат.

На мезорівні, до головних позитивних факторів, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: надходження іноземної безоплатної допомоги; зростання інвестицій у окремі регіони країни через релокацію бізнесу; спрощення залучення інвестиційних, кредитних та грантових ресурсів у підприємства, особливо Західної України; трансформація ринків збуту через вихід частини виробників та імпортерів.

На мезорівні, до головних негативних факторів, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: зростання небезпеки ведення бізнесу, особливо в регіонах ведення бойових дій та наближених регіонах до районів ведення бойових дій; втрата повністю або частково бізнесу через окупацію, розкрадання або знищення російськими військами активів підприємств; перенаправлення потоків державної підтримки у сферу національної безпеки; проблеми у забезпеченні матеріальними ресурсами підприємств галузі.

До головних позитивних факторів макрорівня, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: зростання уваги до країни та її підприємств; спрощення доступу української продукції на закордонні ринки збуту; підтримка українського бізнесу державою та міжнародними партнерами; позитивний імідж української продукції для іноземних споживачів.

До головних негативних факторів макрорівня, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: логістичні проблеми щодо постачання продукції і отримання сировини (матеріалів) від контрагентів на внутрішньому ринку та зовнішніх ринках; проблеми з постачанням палива та електроенергії; негативні зміни на ринку праці; зниження платоспроможного попиту через падіння доходів населення та зростання безробіття; дефіцит ветеринарних препаратів.

На метарівні, до головних позитивних факторів, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: зростання світового попиту та цін на фоні дефіциту продукції рослинництва і тваринництва через російську військову агресію; зростання уваги до України зі сторони міжнародної спільноти.

На метарівні, до головних негативних факторів, що впливають на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії слід віднести: зниження доходів населення у світі через інфляційні процеси; зростання ризику настання рецесії у Європейському Союзі та Китаї; збільшення вартості матеріалів та ветеринарних препаратів для тваринництва; неготовність переважної більшості бізнесів вести справи з підприємствами з України, у тому числі щодо інвестицій в українське тваринництво.

Наголошуємо на значних змінах, які супроводжують фінансово-господарську діяльність підприємств тваринництва в Україні після початку російської військової агресії, що потребує ідентифікації факторів впливу, внесення змін у довгострокову стратегію розвитку, збільшення гнучкості та адаптивності, розробки системи антикризових заходів, направлених на підтримання і збільшення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та їх продукції.

ВИСНОВКИ

Галузь тваринництва, яка є ключовою для забезпечення національної та економічної безпеки в Україні відчуває суттєвий вплив на конкурентоспроможність продукції через російську військову агресію, що вимагає ідентифікації та врахування відповідних факторів

впливу. Наведене робить доцільним та необхідним проведення досліджень у цьому напрямку, а також формування сукупності ключових факторів впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в країні з врахуванням змін, які принесла у соціально-економічну систему держави російська військова агресія.

Проведене дослідження дозволило виявити ключові негативні та позитивні фактори впливу на конкурентоспроможність продукції тваринництва в Україні в умовах російської військової агресії на мікро-, мезо-, макро-, метарівнях.

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для підвищення конкурентоспроможності продукції українських підприємств галузі тваринництва, як на вітчизняному, так і на іноземних ринках збуту.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження, полягають у розробці концептуальних засад оптимізації формування конкурентоспроможності продукції тваринництва в Україні в умовах економічних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Місевич М.А., Ходаківський В.М., Циганенко Г.В. Ефективність виробництва конкурентоспроможної продукції у високотоварних сільськогосподарських підприємствах Житомирської області. *Агросвіт*. 2018. № 3. С. 19–24.
2. Малік М.Й., Нужна О.А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств : методологія і механізми : монографія. Київ : Інститут аграрної економіки, 2007. 270 с.
3. Стахів О.А., Адамчук Т.Л. Фактори конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 12. С.360-365.
4. Pardo Y., Castorena O. & Milton A. Key Factors of Competitiveness and Sustainability in Livestock Systems of The Andean-Amazonian Piedmont. *Mercados Y Negocios*. 2022. № 45. pp. 27-48. DOI: 10.32870/myn.vi45.7663.g6735.
5. Zali M. Factors affecting sustainable animal husbandry development: evidence from Kalimantan. *Adv. Anim. Vet. Sci.* 2019. № 7(10). pp. 866-875. DOI: <http://dx.doi.org/10.17582/journal.aavs/2019/7.10.866.875>.
6. Brito A.E.P., de Jesus Espinosa A. and Gordillo K.P.Q. Factors of Competitiveness for the Bovine Livestock in Yucatan, Mexico. 2019. In S. S. O., & S. J. Patil (Eds.), *Bovine Science - A Key to Sustainable Development*. IntechOpen. DOI: <https://doi.org/10.5772/intechopen.79305>.
7. Бужин О.А. Конкурентоспроможність продукції тваринництва : монографія. Черкаси: ВідлунняПлюс, 2008. 248 с.
8. Ільчук М.М. Конкурентоспроможність продукції скотарства і птахівництва України в системі євроінтеграції : монографія. Київ : Видавництво ТОВ «Аграф Медіа Груп», 2015. 322 с.
9. Місюк М.В. Інноваційно-інвестиційний підхід до формування та підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва. *Економіка АПК*. 2016. № 3. С. 74-79.
10. Державна служба статистики України. Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення за 2013-2021 роки. Available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Дата доступу 3 Грудня 2022).
11. Державна служба статистики України. Валовий внутрішній продукт. Available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Дата доступу 3 Грудня 2022).
12. Державна служба статистики України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за 2013-2021 роки. Available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Дата доступу 3 Грудня 2022).
13. Зінченко А. Аналіз актуального стану та розробка нових пропозицій щодо створення сприятливих умов для підприємництва в Україні. Київ : ГО «Центр «Розвиток Корпоративної Соціальної Відповідальності», 2022. 15 с.

14. Пахуча Е.В. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018. № 7. Available at: <https://www.economy.nayka.com.ua> (Дата доступу 3 Грудня 2022).

15. Перегуда Ю.А. Оцінка конкуренції на світовому та національному ринках продукції тваринництва в умовах євроінтеграції. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2022. Випуск 44 (спецвипуск). С. 63-68.

REFERENCES

1. Misevych, M.A., Khodakivskiy, V.M., Tsyhanenko, H.V. (2018), «Efektyvnist vyrobnytstva konkurentospromozhnoi produktsii u vysokotovarnykh silskohospodarskykh pidpryemstvakh Zhytomyrskoi oblasti» [Effectiveness of production of competitive products in high-productivity agricultural enterprises of Zhytomyr region]. *Agrosvit*, 3. 19–24. [in Ukrainian].

2. Malik, M.I., Nuzhna, O.A. (2007), «Konkurentospromozhnist ahrarnykh pidpryemstv : metodolohiia i mekhanizmy : monohrafiia» [Competitiveness of agricultural enterprises: methodology and mechanisms: monograph]. Kyiv : Instytut ahrarnoi ekonomiky. 270. [in Ukrainian].

3. Stakhiv, O.A., Adamchuk, T.L. (2017), «Faktory konkurentospromozhnosti silskohospodarskoho pidpryemstva» [Factors of agricultural enterprise competitiveness]. *Ekonomika i suspilstvo*, 12, 360-365. [in Ukrainian].

4. Pardo, Y., Castorena, O. & Milton, A. (2022), «Key Factors of Competitiveness and Sustainability in Livestock Systems of The Andean-Amazonian Piedmont». *Mercados Y Negocios*, Vol. 45, 27-48. DOI: 10.32870/myn.vi45.7663.g6735.

5. Zali, M. (2019), «Factors affecting sustainable animal husbandry development: evidence from Kalimantan». *Adv. Anim. Vet. Sci*, Vol. 7(10), 866-875, DOI: <http://dx.doi.org/10.17582/journal.aavs/2019/7.10.866.875>.

6. Brito, A.E.P., de Jesus Espinosa, A. and Gordillo, K.P.Q. (2019), «Factors of Competitiveness for the Bovine Livestock in Yucatan», Mexico. In S. S. O., & S. J. Patil (Eds.), *Bovine Science - A Key to Sustainable Development*. IntechOpen, DOI: <https://doi.org/10.5772/intechopen.79305>.

7. Buzhyn, O.A. (2008), «Konkurentospromozhnist produktsii tvarynnytstva : monohrafiia» [Competitiveness of livestock products: monograph]. Cherkasy : VidlunniaPlus. 248. [in Ukrainian].

8. Ilchuk, M.M. (2015), «Konkurentospromozhnist produktsii skotarstva i ptakhivnytstva Ukrainy v systemi yevrointehratsii : monohrafiia» [Competitiveness of livestock and poultry products of Ukraine in the system of European integration: monograph]. Kyiv : Vydavnytstvo TOV «Ahrif Media Hrup». 322. [in Ukrainian].

9. Misiuk, M.V. (2016). «Innovatsiino-investytsiinyi pidkhid do formuvannia ta pidvyshchennia konkurentospromozhnosti produktsii tvarynnytstva» [An innovative and investment approach to the formation and improvement of the competitiveness of livestock products]. *Ekonomika APK*, Vol. 3, 74-79. [in Ukrainian].

10. State Statistics Service of Ukraine (2022), «Implementation of agricultural products by enterprises and households for 2013-2021», available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Accessed 3 December 2022), [in Ukrainian].

11. State Statistics Service of Ukraine (2022), «Gross Domestic Product», available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Accessed 3 December 2022), [in Ukrainian].

Perehuda, Yu. (2022), "Factors affecting the competitiveness of livestock products in Ukraine under conditions of Russian military aggression", *Management and entrepreneurship: trends of development*, 4(22), pp. 69-77. Available at: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2022-4/22-06>

12. State Statistics Service of Ukraine (2022), «Commodity structure of foreign trade of Ukraine for 2013-2021», available at: <https://ukrstat.gov.ua> (Accessed 3 December 2022), [in Ukrainian].

13. Zinchenko, A. (2022), «Analiz aktualnogo stanu ta rozrobka novykh propozyzii shchodo stvorennia spryiatlyvykh umov dlia pidpriumnytstva v Ukraini» [Analysis of the current situation and development of new proposals for creating favorable conditions for entrepreneurship in Ukraine]. Kyiv : HO «Tsentr «Rozvytok Korporatyvnoi Sotsialnoi Vidpovidalnosti», 15 p. [in Ukrainian].

14. Pakhucha, E.V. (2018), «Vplyv vnutrishnikh i zovnishnikh faktoriv na konkurentospromozhnist silskohospodarskykh pidpriumstv» [The impact of inner and outer factors on competitiveness of agricultural enterprises]. *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efektyvna ekonomika»*, Vol. 7, available at: <https://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 3 December 2022), [in Ukrainian].

15. Perehuda, Yu.A. (2022), «Otsinka konkurentsii na svitovomu ta natsionalnomu rynkakh produktsii tvarynnytstva v umovakh yevrointehratsii» [Evaluation of competition on the world and national markets of livestock products under the conditions of European integration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, Vol. 44 (*spetsvypusk*), 63-68, [in Ukrainian].

FACTORS AFFECTING THE COMPETITIVENESS OF LIVESTOCK PRODUCTS IN UKRAINE UNDER CONDITIONS OF RUSSIAN MILITARY AGGRESSION

Perehuda Yuliia

Kyiv, Ukraine

Annotation. The article is devoted to the formation of new scientific solutions regarding the identification of influencing factors on the competitiveness of Ukrainian livestock products under conditions of Russian military aggression. It has been proven that the livestock industry in Ukraine and its enterprises should increase flexibility and adaptability in terms of ensuring the competitiveness of their products, taking into account changes in the conduct of financial and economic activities under the influence of factors caused by Russian military aggression. **The article aims** to form a set of factors influencing the competitiveness of livestock products in Ukraine under the conditions of Russian military aggression. **Methodology:** a complex of general and special methods have been used at the empirical and theoretical levels, such as methods of literary analysis and reverse semantic graphic analysis to determine the essence of the term "competitiveness factor of products of livestock enterprises"; methods of logical generalization and scientific abstraction to determine the classification features of influencing factors on the competitiveness of livestock products in Ukraine under the conditions of Russian military aggression; methods of systematic analysis and synthesis to form a set of factors influencing the competitiveness of livestock products in Ukraine under the conditions of Russian military aggression; methods of systematization, grouping and logical generalization for systematization of information, formation of conclusions and scientific proposals of the article. The article uses systemic, functional, historical, and systemic approaches in revealing and solving the problems of forming a set of influencing factors on the competitiveness of livestock products in Ukraine under the conditions of Russian military aggression. **Results:** a set of crucial negative and positive factors influencing the competitiveness of livestock products in Ukraine under the conditions of Russian military aggression at the micro, meso, macro, and meta levels has been formed.

Keywords: competitiveness, livestock enterprises, livestock products, Russian military aggression, impact factors